

ten kan zich dit
crobate te zien)
edachten, welke
nagistrale Gere-
ver 'n toegewij
nislukking moet
bij tot de oplos-
historie of lit-
In 'n wijsgerig-
niet uitdrukkin-
n voorstellingen
lamp ontsteken,
wetenschappelijk
gen als dat de
paradijs geweest
was, doorknust
taan. In plaats
boek vele pro-
teidheid van de
vier maanden

zulke dingen
Afrikaander,
mingen staat
van zijn arti-
in ons land
oefend
opmerking
rhaasd staan,
dadelijk door
is echter wel
len is in onze
pro-Assenssch
munt aan te

HEPP.

uw in de kerk.
iding van be-
ref. Kerk van
rleening der
van, een arti-
a.", waartuit

n arbeid hulp-
der ons lang-
orden en ook
«inzien», ook
ffen van man-
heid wel eens
leze hulpdienst
opgevat
meer de roe-
telijken arbeid
gelisatie. Wat
onze evangeli-
ok de sectie's
?

aak der vrouw
uw naar bin-
gemeen slechts
met optien-
word in dezen
onkomstig haar
angeboden.

an dezen kant
oldoende recht

leert ons. Wan-
bruiken om in
gedooide leven
en, dan is het
exwaar maken
zinkende leven
te versterken.

tegemeet hoe
geld zal wor-
regeling zoo
indere kerken
of haar werk-
het algemeen
behoefte van
ekelijke positie
helemaal in

vragen zal, of
indere zullen
emeen er zoo

genlijk niet te
erkeerde zijde.
oslist, is niet
vraag, wat de
eze gesproken

alders met het

de onvermij-
artikelen van
kerken over-
citeren.

verklondigen-
m van exoge-

men, waren

den van vet-

En daarom waren de beslissingen van Assen geheel en al onrechtvaardig.

Daarom protesteerde men tegen het onrecht, door de Ger. Kerken bedreven.

Een protest, dat zeker op zijn plaats was, indien slechts kleine, bijkomstige dingen scheiding hadden toegevoerd.

Maar zoo staat het niet.

Dat hebben wij tot vermoeden toe betuigd.

Men heeft ons niet willen gelooven.

Zelfs overtuigde de duidelijke taal van De Buskes, die een principiele kloof tusschen hem en „Assen" erkende, de klagers niet.

Thans stelt een ander der uitgetreden zich tegenover de bovengenoemde meening.

Niemand minder dan Ds J. C. Aalders, die het land doortrekt om tot scheuring op te wekken, heeft erkend, dat op de Synode van Assen behandeld zijn: „vraagstukken van fundamenteelen aard, die ons terugvoeren tot de groots grondbeginselen der geheele theologie."

Later (citerende):

De jongere gereformeerden willen zich losmaken.

Losmaken van Kuyper en van Bavinck.

En dat wordt gezegd door een uit den kring, die in naam van Kuyper en van Bavinck, en vooral van den laatste, tegen de Synode van Assen nog altijd toert.

Maar er volgt meer.

Ds Aalders wil zich niet alleen losmaken, loch ook aansluiten.

En aan wie dan?

Aan de gereformeerden, wat men toch van reformatorische gereformeerden zou verwachten?

Neen, maar de jongere gereformeerden „voelen zich aangerokken op vele punten tot den geestelijken ernst en de lijdensoriëntering der rechts-modernen; zij voelen zich verwant aan vele gedachten en ten denken der oudere ethischen, met name Gunning, zij voelen voor een deel althans, vooral sterke gelijkgestendheid met de tonen, die Barth doet hooren. Zullen wij metterdaad iets leveren, dan lijkt mij noodig tegenover het al te eenzijdig Calvinisme van de theologie, dat in de kerken onzer herkomst mede werlt, ons eerlijk en onbevooroordeeld ook weer over te geven aan de groote gewarhte van dien zoo oorspronkelijken geest Dr Maarten Luther".

Is wel een wonderlijke combinatie.

Rechts-modernen, ethischen, Barth, Luther.

Ik vermoed, dat Luther zich in dit gezelschap niet thuis zou gevoeld hebben.

Das Wort sollen Sie stehen lassen.

Maar Ds Aalders ziet deze vier in een lijn.

En voor ons is het duidelijk, welke richting hij inslaat.

Los van 't „eenzijdig calvinisme", los van 't theoc Calvinisme van Kuyper; los zelfs van Bavinck, naar den kant van Luther, in de richting van Barth, gemeenschap zoekende met de oudere ethischen als Gunning, en zelfs zich aansluitende aan de rechts-modernen.

En dan noemt men zich nog gereformeerd.

Dan klaagt men nog over onze ingezonkenheid en „advervalking".

Tenslotte:

En om dit reden roepen wij hen, die van ons gingen, maar niet den weg van Ds Aalders op willen, toe terug te keeren. Dit is geen gereformeerd paal. En zelfs geen weg, die genade zou vinden in de ogen van Luther.

De verwarring is wel groot.

Maar de geesten worden scherp openbaar.

En dat reeds twee jaren na Assen.

Ds C. Lindeboom bespreekt de zaak in „N.H. Kbl.". Ook hem treft de tegenstelling tusschen wat men zijn lezerspubliek en meetingsgehoor voorzet en wat men nu lezen kan:

Gelijk bekend is, heeft men van de zijde der Dr. Geelkerken volgende groep herhaaldelijk ontkend, dat het te Assen ging om het Schriftgezag. Beweerd werd, intendeel, dat de Synode van Assen exegetische vragen van verwijderd belang in het centrum heeft geplaatst. Zelfs kan men nu steeds in het bekende orgaan dezer groep lezen, dat er van speciale gevoelens van Dr. Geelkerken e.s. geen sprake is.

In tegenstelling met hen, die meenden dat te Assen te veel gespecialiseerd werd, komt nu Ds Aalders verklaren, het er ging niet slechts om vragen van bijkomstige aard, formeel kerkrechtelijk en splinterig-dogmatisch, maar om vraagstukken van fundamenteelen aard, die ons terugvoeren tot de groote grondbeginselen der geheele theologie.

„Drie theologische belangrijke betrekkingen" — aldus Ds Aalders — „zijn in geding: Bijbel en Woord Gods, Schrift en Kerk, confessie en consensie."

Deze erkenning is hoogst merkwaardig.

Omtrent ds Aalders zegt ds Lindeboom:

Dat hij echter het Gereformeerde spoor zoozeer bijster zou zijn geraakt als thans uit zijn artikel blijkt, hadden we niet kunnen vermoeden.

Later:

Telkens hebben we kunnen hooren, dat de groep-Geelkerken zich bewoog in het voetspoor van Bavinck; dat, als Bavinck nog geleefd had, hij 't met haar eens zou geweest zijn, enz.

Maar Ds Aalders ziet het anders. Hij wil los, niet alleen van Kuyper, ook van Bavinck.

Wat de toekomst betreft:

Velen zullen Ds Aalders gaarne volgen op den weg door hem geprojecteerd.

Maar anderen, al beletten de omstandigheden hen dit aanstands uit te spreken, zullen bezorgd het hoofd schudden, en bij zichzelf zeggen: dien kant moet het niet uit.

In één opzicht is men het eens: niet-Assen.

Maar bij de vraag: wat dan? zal het verschil aan den dag treden.

Sprekende over ds Aalders' oproep om te luisteren o.a. naar Luther en... Barth, zegt Marx in „Gron. Kb.":

Het is geen kleinigheid. Want Barth en Luther — staan wel heel ver van elkander af. Maar dit nu dargelaten: de actie die ds Aalders zich ziet ontwikkelen schuift in de richting van Luther, van de ethischen, van Gunning, en van Barth...

Van het gereformeerde is hier heel weinig meer over.

Ja, de jongere gereformeerden gevoelen zich zelfs aangetrokken tot den geestelijken ernst en de lijdens-oriëntering van de rechts-modernen.

Ook dit lezen we nog bij Marx:

Wij begripen levendig, dat hij het in onze gereformeerde kerken niet langer kon uithouden. Het is ons een raaisel, hoe een man als Ds Van der Brink het vinden kan in het gezelschap van Ds Aalders.

Maar vast staat wel, dat dit alles ons duidelijk den achtergrond doet zien van het gebeuren in onze kerken en dat wij elken dag meer dankbaar worden voor het feit, dat onze kerken het gevaar, dat dreigde, hebben gezien en duidelijk de dwalingen die in onze kerken doordrongen, hebben aangewezen.

Ds P. v. Dijk staat in „Zeeuwsch Kbl." met verschillende bewijzen onderstaand oordeel:

Het is er dus wel heelmaal naast, wanneer dr Aalders zegt, dat men zich niet de positie van de door Kuyper en Bavinck bedoelde herleving der Gereformeerde theologie stelle TEGENOVER de bestaande oude schrijvers.

En zoo klinkt overal eenzelfde geluid, als ook ik meende op te vangen uit ds Aalders' schrijven: het historisch Calvinisme wordt verloochend; en, als ds Aalders naar den eenen kant van zijn geestelijke leiders loistert, dan roept hij om een fleurig calvinisme; doch als hij zich aan Barth overgeeft, dan laat hij het begrip calvinisme geheel en al los. Calvinisme — is niet mogelijk, of het is voor ds Aalders een ergernis.

De meeder bij den doop.

Het debat heeft zijn vervolg.

Ds H. S. Bouma citeert in „Geref. Kb. van Amsterdam-Zuid" eerst deze regelen van dr H. W. v. d. Vaart Smit:

„Aangenomen nu, dat de drie vragen een herhaling der geloofsbelijdenis zijn en dat deze herhaling der geloofsbelijdenis tot het wezen van het Sacrament behoort, dan rijst een nieuwe vraag, n.l. of men deze handeling ook in naam zijner vrouw „verrichten" kan. Stipulatiën... ja, die zal een man ook in naam van zijn vrouw en mede ten haren behoeven kunnen verrichten. Bij het „maken" van stipulatiën treedt een gezinshoofd op. Bij het afleggen (herhalen) eener geloofsbelijdenis treedt niet het gezinshoofd, doch een man en vader op. En deze man en vader kan de geloofsbelijdenis nimmer ook in naam zijner vrouw afleggen. Daarin is de vrouw nimmer in den man begrepen. Evenmin als de man voor zijn vrouw en mede ten haren behoeve aan het H. Avondmaal of den Dienst des Woords deelneemen kan, evenmin kan hij in haar naam en mede ten haren behoeve in het Sacrament van den H. Doop optreden. Dat is uitgesloten.

Welnu dan, indien deze dingen alsoo zijn, dan vloeit hieruit voort, dat een vader, die niet wacht op het herstel der moeder, aan zijne echtgenoot het medegebruik van het H. Sacrament onthoudt."

Hierop zegt ds Bouma:

Dr Van der Vaart Smit zegt dus, dat ten eerste het antwoorden op de Doopvragen niet is het aangaan van stipulatiën, maar het afleggen van een geloofsbelijdenis en ten tweede, dat dit afleggen der loofsbelijdenis behoort tot het wezen van het Sacrament, waarom dan ook niet alleen het kind, maar ook de ouders het Sacrament ontvangen.

Wanneer deze beschouwing juist is, dan moeten wij komen tot eene gansch andere doopsbeschouwing en doopspraktijk, dan tot nu toe onder ons in eere was. Maar is zij juist? Moeten wij — om daarmee te beginnen — in het beantwoorden van de doopvragen zien eene herhaling van de geloofsbelijdenis, of moeten we deze handeling blijven aanmerken als een aangaan van stipulatiën.

Ik neem het laatste.

Om dit laatste gevoelen te bevestigen, gaat ds Bouma dan vervolgens de drie „doopvragen" na. Wat de eerste betreft:

Hier wordt gevraagd, niet maar iets in het algemeen, maar iets zeer bijzonders, n.l. of de ouders begeeren, dat hun kind deel heeft aan de gaven van het genadeverbond en of het een lidmaat is van de gemeente. Wanneer we hierin zouden moeten zien een geloofsbelijdenis, die door de ouders wordt afgelegd in de plaats van het kind, dat den Doop zal ontvangen, dan zou deze vraag veel knusser geformuleerd moeten zijn.

En wat de tweede vraag aangaat:

Deze vraag lijkt op het eerste gezicht wel eene herhaling van de geloofsbelijdenis te zijn. Toch is ze dit niet. De eerste vraag is eene verklaring, dat het kind is een Verbonds-kind. Daaruit volgt noodwendig de kwestie, of er recht voor is, het er voor te houden. Alleen een kind van geloovige ouders is erigenaam van het Verbond. Ook zullen alleen geloovige ouders het als een Verbonds-kind kunnen leiden en onderwijzen. Zodoende is deze tweede vraag de schakel tusschen de eerste en de laatste: enerzijds wordt er in verklaard, dat er grond is voor de beschouwing, dat het kind, dat gedoopt zal

worden, erigenaam is van het Verbond, en anderzijds wordt er in gewaarborgd, dat zij, die tot de opvoeding worden geroepen, dat zullen kunnen doen in overeenstemming met de leer, die naar de godzaligheid is.

Bovendien kan een geloofsbelijdenis niet herhaald worden. Die kan alleen worden ingetrokken. Die het geloof ontving, kan het niet meer verliezen. Wat wel mogelijk is, is dat iemand zich vergist heeft, toen hij in het midden der gemeente openbare belijdenis deed, en hij zijn historische geloof aanzag voor een oprecht geloof. Wil men iets, dat in de verte op eene herhaling van de geloofsbelijdenis lijkt, dan zou men dit veel meer moeten zoeken in het gedurig aanrinnen aan het H. Avondmaal, dan in het antwoorden op de Doopvragen.

Tenslotte, inzake de derde vraag:

Deze vraag draagt geheel het karakter van stipulatie, en heeft niets van eene geloofsbelijdenis.

Hierom concludeert ds Bouma:

En daarom juist is het antwoorden op de vragen niet eene herhaling van de belijdenis, maar een aangaan van stipulatiën.

Ook dr W. A. v. Es heeft de zaak aangesneden in „Leeuwarder Kb.". Hij zegt o.m.:

Dr Smit meent te kunnen betoogen, dat het vroege doopen onzer vaders niet anders dan een overblijfsel uit de Roomsche kerk bij hen was. Nu is dit niet een stelling die veel waarschijnlijkheid heeft, zelfs als de argumenten daarvoor sterker waren dan hij ze bij brengt. In ieder geval ontgaat het blijkbaar echter sommigen in hun opgetogenheid, dat daarmee dus toegegeven wordt dat onze „vaders" voor het vroege doopen waren, terwijl het grootste argument bij de tegenstanders was, vlak tegen de historie in, dat het vroege doopen „een nieuwigheid van Kuyper" was.

Vervolgens citeert dr v. Es een artikel, dat de „N. R. C." schreef over de discussie, die door dr v. d. V. S. ontkelend is. Het blad schreef:

En dan: „Uit het pleidooi van dr Van der Vaart Smit, om ook in het kerkelijke leven eerbied te toonen voor de ziel en het zieleleven der echtgenoot, valt af te leiden, dat de oude beschouwing, welke het orthodoxe Christendom ten opzichte van de vrouw kenmerkt, onder invloed van de algemeen zich wijzigende levenshouding aan het wankelen raakt.

De behandeling, welke tot nog toe de vrouw ook als echtgenoot in het kerkelijke leven ten deel valt, is patriarchaal. De heer des huizes is ten overstaan van God en de goddelijke dingen als „gezinshoofd" de verantwoordelijke man. Met hem rekent de kerk ten slotte eigenlijk uitsluitend. Het Oud-Testamenteel beschikingsrecht over vrouw en kinderen kan zich onder de moderne cultuur weliswaar niet meer ten volle in lichamelijke opzicht bestendigen, maar in geestelijk opzicht zet dit Oud-Testamenteel recht zich nog onverzwakt in zekere orthodoxe kringen voort.

Helgeen dan de „N. R. C." niet kon behagen. Dr v. Es zegt evenwel aan het adres der „N. R. C.":

We kennen deze patriarchaal-theorie van de „N. R. C." ook ten aanzien van het onderlijk gezag. We vreezen, dat onze vadersen voor deze theorie nog langer zouden zijn geweest, dan voor het Roomsche sunderoese, waarvan zij althans volgens Dr Smit in dit geval nog eenige kruimelken hebben meegenomen. Of waren zij volgens Dr Smit misschien in dit opzicht eigenlijk hun tijd vooruit en over deze „patriarchale" opvatting heen, als zij maar wat minder „Roomsch" waren geweest?

Dr C. Bouma discussieert nog steeds met inzenders over zijn eerst, hier deels overgenomen artikel, te handhaven. Hij zegt in „Geref. Kbl. v. Drente en Overijssel":

Wanneer men dus wil mededeelen, wat Dr Kuyper over deze kwestie dacht, moet men niet breed citeeren, wat hij in vroeger tijd in E. Voto schreef, maar ook al is het slechts aan den voet der pagina even mededeelen: „In zijn lateren tijd dacht Dr Kuyper hierover anders."

Ds J. D. Boerkoel („Watergraafsm. Kb.") gaat in zijn historisch overzicht de verschillende oorzaken na, die geleid hebben tot het uitstel van den doop, en besluit zijn breed artikel met deze opmerking:

En eindelijk had het Rationalisme invloed op de Doopspraktijk. Het Rationalisme, dat niets wilde gelooven dan wat voor de menschelijke rede verklaarbaar en begrijpelijk was, ontkende weldra alle geopenbaardheden der H. Schrift, en zocht voor het daardoor ontstane gemis een vergoeding te geven in het organiseren van allerlei kerkelijke plichtigheden. Zoo ontstonden er bepaalde hoogtedagen van indrukwekkenden ernst: het Avondmaal werd op den Goeden Vrijdag gevierd, bij kaarslicht en zacht orgelspel; de Oudejaarsavonddienst werd de ware kerkbeurt. Ook voor den Doop werden, enkele keeren in het jaar, afzonderlijke dagen ingesteld. De Doop was niet langer teken en zegel van het genadeverbond, van zondevergeving, maar werd middel ter opvoeding. Want zonde bestond niet in de ogen der verlichte verstandsmenschen; de openbaring Gods bood een systeem van opvoeding der menschen tot deugd en plicht en braafheid; en in dat systeem kreeg de Doop een plaats. Hij gold als een plichtige aansporing voor ouders en kinderen, om „met vasten gang het pad der deugd te betreden" (de herijning van ps. 1, en van nog andere psalmen, is doordrenkt met den latten geest van den tijd); en daarom moest de bediening vooral indruk maken. En daar niets den indruk meer wegneemt dan veelvuldige herhaling, werd de gewoonte, om zoonodig elken Zondag te doopen, vervangen door de bepaling, dat er slechts enkele dagen in het jaar, vooral op Paschen en Pinksteren,